

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

LAPE-muutosohjelman yhteys VIP-verkostoon

Laura Yliruka, VTT
kehittämispäällikkö, Socca

Osa-aikainen tutkimuskoordinaattori,
Lapsi ja perhepalveluiden
muutosohjelma, LAPE

laura.yliruka@hus.fi
stm.fi/lape
[#lapemuutos](#)
[#kärkihanke](#)

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma

Hankekausi 2017-2018, mutta pyrkimys pitkäjänteiseen muutokseen yli hallituskausien (M-K Aula 23.4.2018)

Lapsen muutosta ohjaavat periaatteet

Lapsen oikeudet
ja lapsen etu

Voimavarojen vahvistaminen

Lapsi- ja perhelähtöisyys

Perheiden monimuotoisuus

- Kansallinen lapsi ja perhestrategian valmistelu
- Yksi lapsi – yhteinen suunnitelma
- Monialainen palvelutarpeen arviointi
- Yhdyspinta – toimeenpano: MAKU – SOTE ja sivistyskunta valtavirtaistus; (LAPE-akatemia, yhteistyön rakenteet, muutosagentit)
- Peruskoulun tulevaisuustyön sekä varhaiskasvatuslain uudistuksen kanssa yhteys
- Painopiste matalan kynnyksen tukeen perheille
- Perhekeskustoimintamallin vakiinnuttaminen + Perheet keskiöön (STEÄ)/järjestöt
- **Lastensuojelun tiimikoulutus ja toimenpideohjelmat OT –keskus + VIP verkosto**
- ITLA säätiö: – Kasvun tuki: näyttöön perustuvat menetelmät vanhemmuuden tueksi

Vaativa erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa -raportti

”Erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittämisellä, lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistavan toimintakulttuurin muutoksella, perhekeskustoimintamallin kehittämisellä ja käyttöön otolla sekä varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen roolilla lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena, on yhtymäkohtia vaativan erityisen tuen ryhmän kehittämisehdotuksiin.”

”Opetus- ja kulttuuriministeriön vaativan erityisen tuen kehittämisryhmän työllä on yhteys LAPE-muutosohjelman myötä rakentuviin vaativan erityisen tason osaamis- ja tukikeskusverkostoihin, integratiivisten toimintamallien kehittämiseen ja pääsyyn tarpeen mukaisiin palveluihin nopeasti ja sujuvasti.”

Kehittämisryhmän loppuraportti 2017;17

Vaativa erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa -raportti

- ”Osaamis- ja tukikeskukset voivat toimia VIP-verkostojen yhteistyökumppanina tuoden tarpeen mukaan osaamisensa VIP-verkoston käyttöön kaikissa verkoston tehtävissä mahdollistaen ja koordinoiden esimerkiksi lastenpsykiatrisen ja nuorisopsykiatrisen konsultaation saatavuutta varhaiskasvatuksessa ja kouluissa sekä yhteistyön alueellisten ja kansallisten toimintamallien kehittämisessä.”

Kehittämisryhmän loppuraportti 2017;17

Mikä on LAPE?

- <https://youtu.be/yKYyKmEV-go>

LAPE hankkeet PKS ja muu Uusimaa

- **Lape on hallituksen kärkihanke ja toteutuu valtakunnallisesti 01.02.2017-31.12.2018 → Siltahanke 2019**

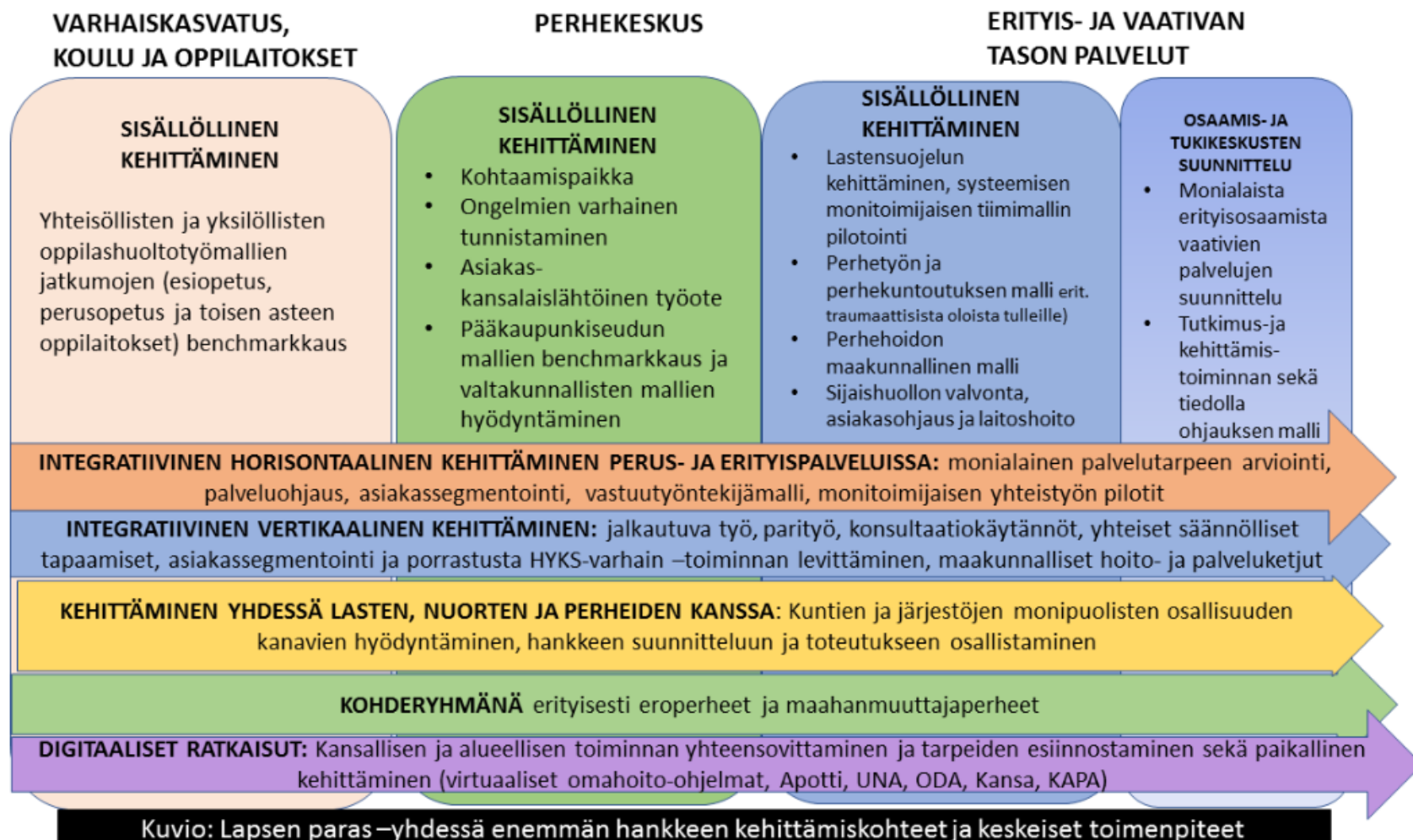
Lapsen paras – yhdessä olemme enemmän (PKS-seutu)

- Lape PKS 2,3 miljoonaa – 25 hanketyöntekijää

Yhdessä olemme enemmän (Lape muu Uusimaa)

- Kehitämme toimintakulttuurin muutosta, perhekeskuksia, varhaiskasvatusta, koulua ja oppilaitoksia sekä erityisen- ja vaativan tason palveluita integroidusti.
- Yhdessä olemme enemmän (Lape muu Uusimaa)
- Kehitämme 24 Uudenmaan kunnassa yhdessä sosiaalialan osaamiskeskusten, seurakuntien, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa yhteistyössä
- Lape Uusimaa kehittämishankkeen kokonaisbudjetti on 1,7 milj. euroa – kolme hanketyöntekijää ja NHG:n tuki

PKS-Lape-hanke

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitokset

- Tässä kehittämiskokonaisuudessa vahvistamme **varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten roolia lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa**. Samalla valmistaudumme sote-uudistukseen ja toimintaympäristön muutokseen vahvistamalla yhteistyörakenteita maakunnan vastuulle siirtyvien sote-palveluiden ja kunnan sivistyspalveluiden välillä. Kehitämme palveluiden lapsilähtöisyyttä ja monialaista yhteistyötä sekä varhaiskasvatukseen, kouluun ja oppilaitoksiin jalkautuvia erityispalveluita.

Konkreettisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi yhteisten **yhteisöllisen oppilashuoltotyön** toimintamallien arvioiminen, vertailu ja mallintaminen esiopetuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Kuntien kehittämistyössä huomioidaan eri kouluasteet niin, että kaikki oppilaat esiopetuksesta toisen asteen oppilaitoksiin tulevat mukaan kehittämiseen. Samoin mallinnamme, arvioimme ja vertaamme myös yhteisiä **yksilökohtaisen oppilashuollon toimintamalleja** esiopetuksessa, koulussa ja toisen asteen oppilaitoksissa.

1. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitokset

- Hyvinvointikeskustelut seitsenluokkalaisten kanssa
Konsultaatiokäytänteet
- Lapsen oppimisen ja kehityksen pulmien palvelupolut
- Maahanmuuttajahuoltajien tehostetut tapaamiset
- Opiskeluhuollon toimijoiden yhteistyön tehostaminen
- Opiskeluhuollon vuosikello
- Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen
- **www.socca.fi**

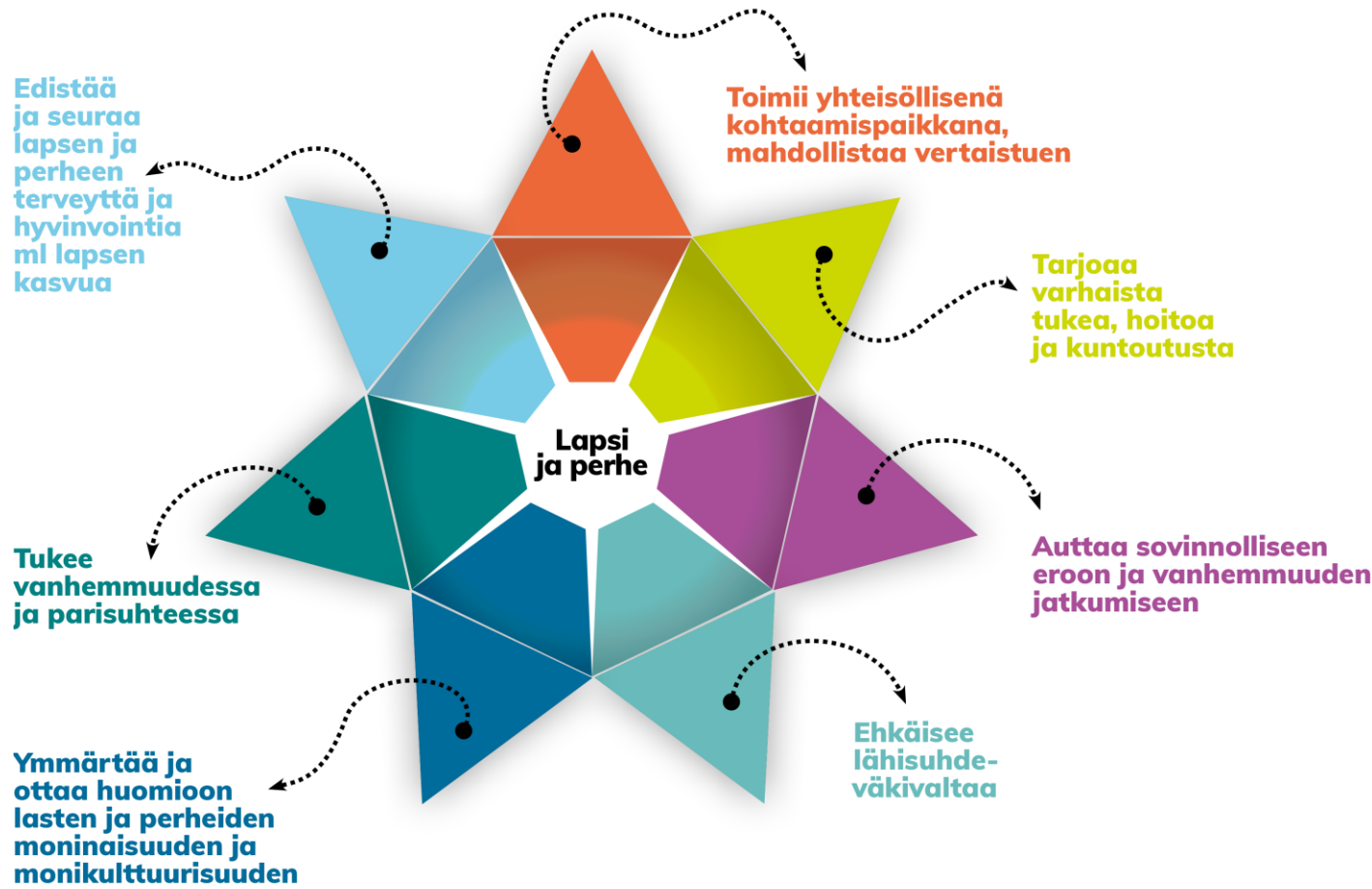
Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen –kokeilun

- Lasten mielenterveystyöryhmä suunnitteli ja on aloittamassa **Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen** –kokeilun yhdessä Opiskeluhuollon kokonaisuuden kanssa
- Kokeilussa kehitetään yhtenäistä tapaa poissaolojen seuraamiseen ja niihin puuttumiseen perusopetuksessa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Tilanteissa, joissa tarvitaan koulun ulkopuolisia tukitoimia, kokeillaan yhteistä, poissaolon syitä kartoittavaa ja toimenpiteisiin ohjaavaa Koulukieltäytymiskysely SRAS-R- mittaria, tehostetaan olemassa olevien interventtioiden suunnitelmallista käyttöä ja sujuvaa palvelupolkua erityis- ja perustason palvelujen yhteistyönä.

2. Perhekeskuskokonaisuus

- Perhekeskuskokonaisuudessa luomme kuntiin perhekeskuksia tai tuemme kuntien nykyistä perhekeskustoimintaa ja näin lisäämme peruspalveluiden välistä yhteistyötä.
- Perhekeskuksessa verkostoidaan lapsille ja perheille tarkoitettuja julkisia sosiaali-, terveys- ja kasvatustalantien palveluita, järjestöjen ja seurakuntien palveluita ja vapaaehtoisten toimijoiden palveluita. Yhteiskehittäminen kuntien ja paikallisesti eri tavoin rakentuvien perhekeskusten kanssa mahdollistaa toisilta oppimisen, yhteisten työtapojen mallintamisen sekä toimintatapoja arvioivan ja vertailevan benchmarkauksen pääkaupunkiseudulla. Hyödynnämme myös valtakunnallisesti kehitettyjä malleja.

Mitä perhekeskus tekee?

Perhekeskus- osahankkeen tavoitteet pks- hankesuunnitel- massa

- **Tavoite 1:** Luodaan yhteinen perhekeskusmalli pääkaupunkiseudulla.
- **Tavoite 2:** Vanhemmuuden ja parisuhteen tukea vahvistetaan kaikissa palveluissa.
- **Tavoite 3:** Kehitetään sovinnollisen yhteisvanhemmuuden tukea eron jälkeen osana perhekeskustoimintaa ja eroperheiden palveluita. Parannetaan eropalveluiden saatavuutta.
- **Tavoite 4:** Vahvistetaan näyttöön perustuvien käytäntöjen hyödyntämistä varhaisen tuen ja hoidon alueella.
- **Tavoite 5:** Kehitetään perhekeskusmallia, johon integroidaan maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja jossa huomioidaan myös heidän palvelutarpeensa.

Perhekeskustoiminnan kehittäminen

- **Pilotit**
Eron Ensiapupiste

Mannerheimin Lastensuojeluliiton kohtaamispaikka

Verkkokoulutus ammattilaisille kulttuurien ja uskontojen välisestä vuorovaikutuksesta

Kokeilut

- Alueellinen toimijakorttiJärjestöyhteistyön koordinointimalli
- Lasten ja nuorten verkkopohjainen vertaistukialusta erotilanteisiin
- Monitoimijatori
- Pari Asiaa
- Puhutaan erosta -illat
- Verkostomaisen perhekeskuksen kehittäminen
- Vertaisryhmien vuosikello

Esimerkki: NYKYTILA: Perhekeskukset Uudellamaalla

Seurakunnat osana
perhekeskusta

Kehitteillä: Porvoossa perhekeskus,
Nurmijärvellä verkostomainen
toimintatapa, Kirkkonummella
keskitetty hyvinvointikeskus ja
verkostotoiminta, Siuntiossa
perhekeskus

Lähde: Tilastokeskus kuntapohjaiset tilastointialueet, kuntarajat, 10/2017

Erityis- ja vaativamman tason kehittäminen; PKS-Lape

- Erityis- ja vaativan tason muutostyön tavoitteenamme on uudistaa palvelujen rakenteita sote- ja maakuntaudistus huomioiden, uudistaa palveluiden ohjausta ja johtamista sekä luoda työskentelytapoja, jotka perustuvat tutkimustietoon ja hyvin suunniteltuihin integroituihin toimintamalleihin.

Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi pääkaupunkiseudun yhteisen monitoimijaisen arviointimallin luomista ja integratiivisten työmuotojen lisäämistä, kuten esim. erityispalvelujen konsultaatiota, jalkautuvaa työtä ja verkostotyötä. Lastensuojelussa mm. suunnittelemme lastensuojelun perhehoidon järjestämisen toimintamallia.

Lisäksi luomme pääkaupunkiseudulla osaamisen tukikeskusten (OT-keskus) monialaista toimintamallia, joka voisi tulla käyttöön koko Uudenmaan sote-maakunnassa.

Erityis- ja vaativamman tason kehittäminen; PKS-Lape

● **Pilotit**

- Laitokseen sijoitetun lapsen psykiatrisen hoidon järjestäminen
- Lastensuojelun systeeminen toimintamalli
- Monitoimijaisen yhteistyön mallinnus
- Pitkittyneet huolto ja tapaamisriidat – No Kids in the Middle
- Traumatisoituneet maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret
- Valvonta ja asiakasohjaus
- Lastensuojelulain vastuusosiaalityön ja perhehoitolain vastuutyön eriyttäminen

● **Kokeilut**

- Konsultatiivisen ja integroivan työtavan kehittäminen
- Nuorisopsykiatrisen geneerisen arviointivälineen kehittäminen
- Nuorten mielenterveyden arviointimenetelmien yhdenmukaistaminen
- Perhesosiaalityön päivystyskokeilu Lastenlinikalla
- Vakavasti sairastuneen lapsen psykososiaalisen tuen järjestäminen

OSAAMIS- ja TUKIKESKUKSET

- Osaamis- ja tukikeskuksiin (viisi Suomeen) kootaan osaaminen, jota tarvitaan harvoin ja joka edellyttää vaativaa erikoistumista ja erityisosaamista sekä suurta väestöpohjaa ja palvelujen määrää. Alueen vaativia palveluita tuottavat yksiköt liittyvät tai linkittyvät OT-keskuksen verkostorakenteeseen.
- Lue lisää Tapiola, Mia ym. (2017) Vaativan tason palvelujen ja palvelurakenteiden uudistaminen. Julkaisussa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (toim.) Erityis- ja vaativan tason palvelujen työpajaprosessin raportit, 97 – 121. <http://www.julkari.fi>

Osaamis- ja tukikeskukset

Osaamis- ja tukikeskuksen tehtävät jaetaan

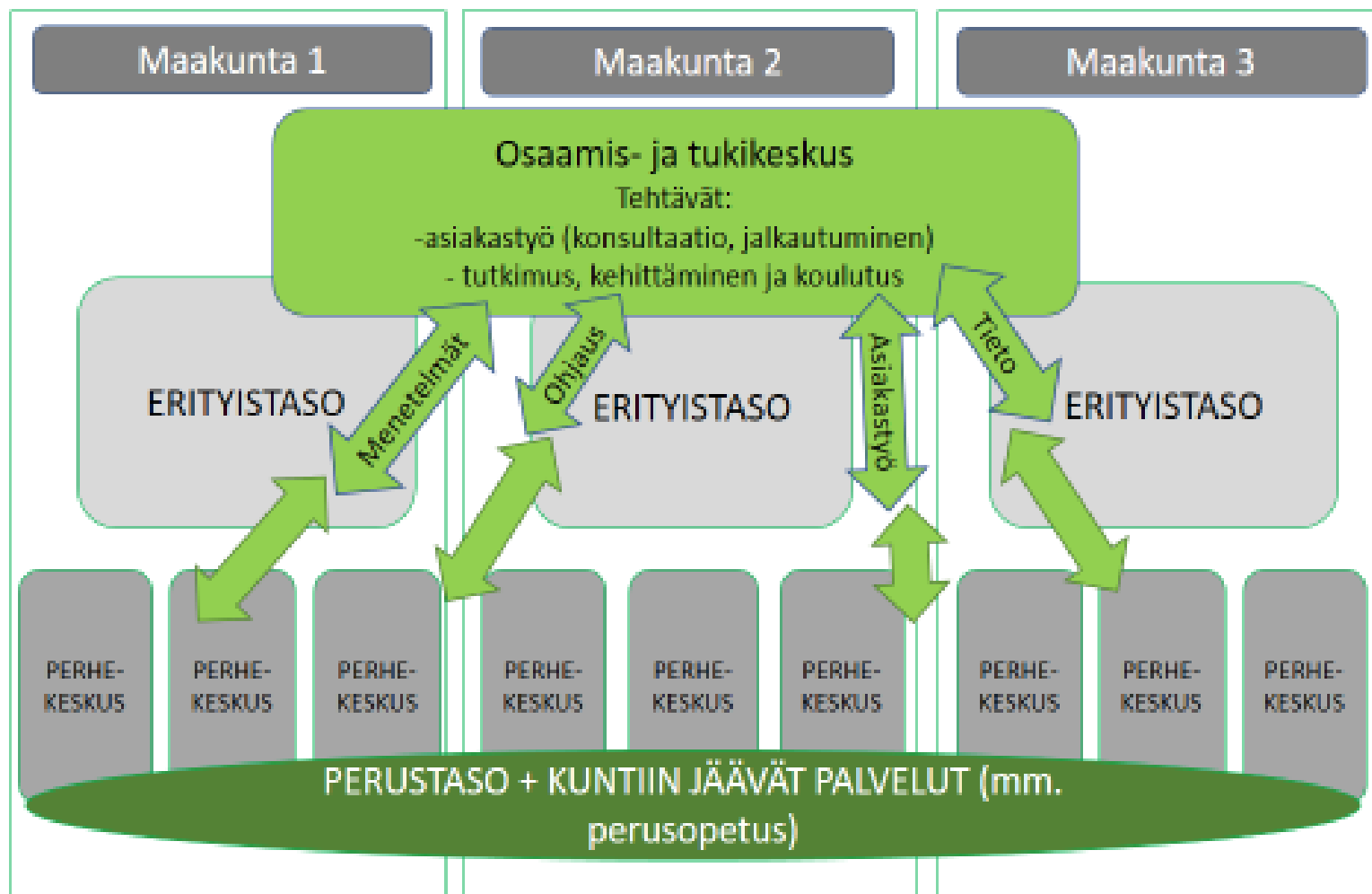
- 1) asiakastyöhön (potilastyöhön) ja asiakastyön tukeen
- 2) kehittämis-, koulutus- ja tutkimustoimintaan

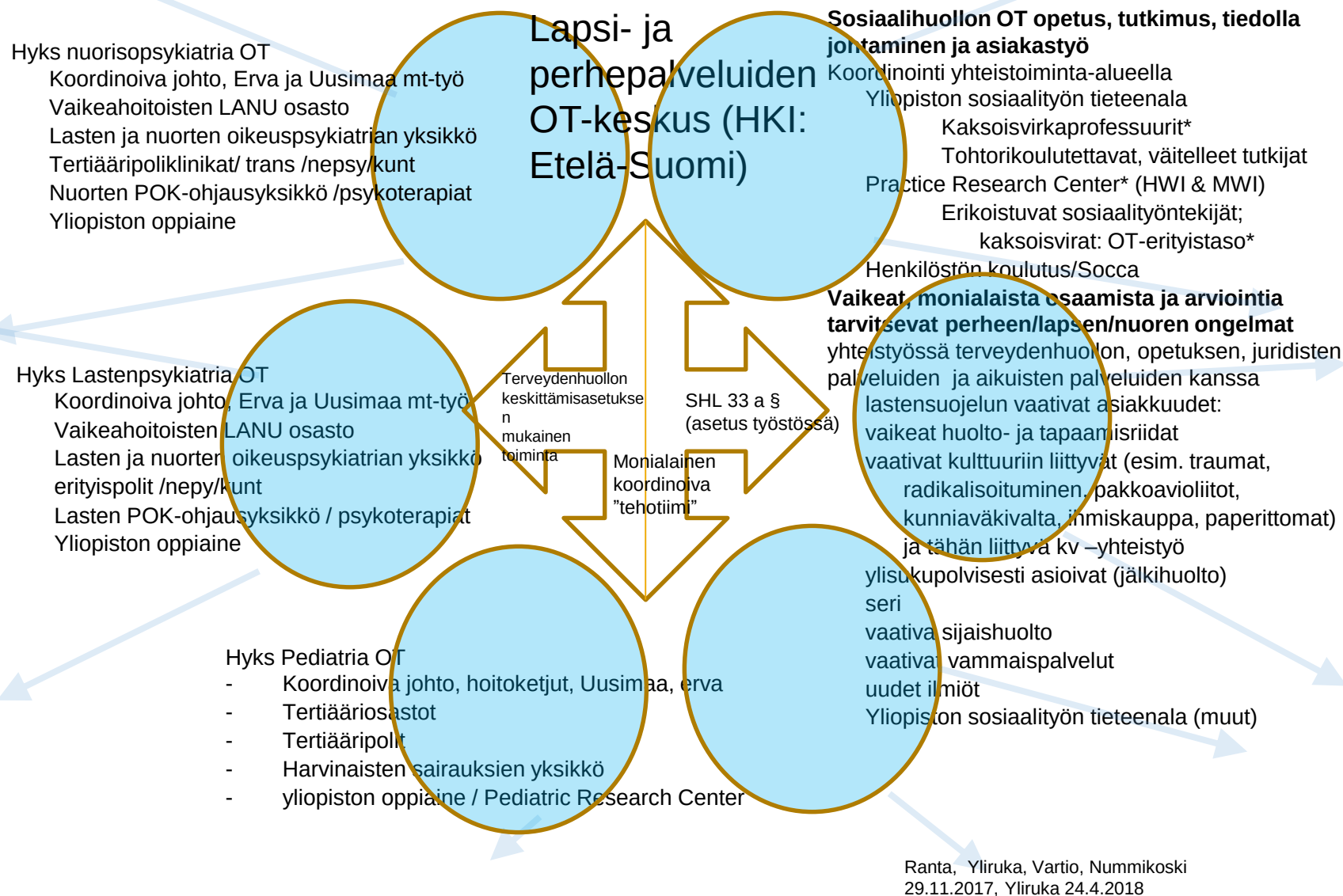
Keskuksen tehtävä on toimia sekä palvelujen tuottajana että niiden kehittäjänä. OT:n keskeinen tehtävä on tukea erityis- ja perustasoilla tehtävää työtä sekä asiakastyön että kouluttamisen ja kehittämisen avulla.

Vaativinta erityisosaamista viedään palveluihin konsultaatioiden, yhdessä työskentelyn sekä digitaalisten konsultaatio- ja yhteistyömuotojen avulla.

Hallituksen LAPE –hankkeessa kehitettyjen osaamis- ja tukikeskukset (OT –keskusten) voidaan jakaa kolmeen päätehtävään

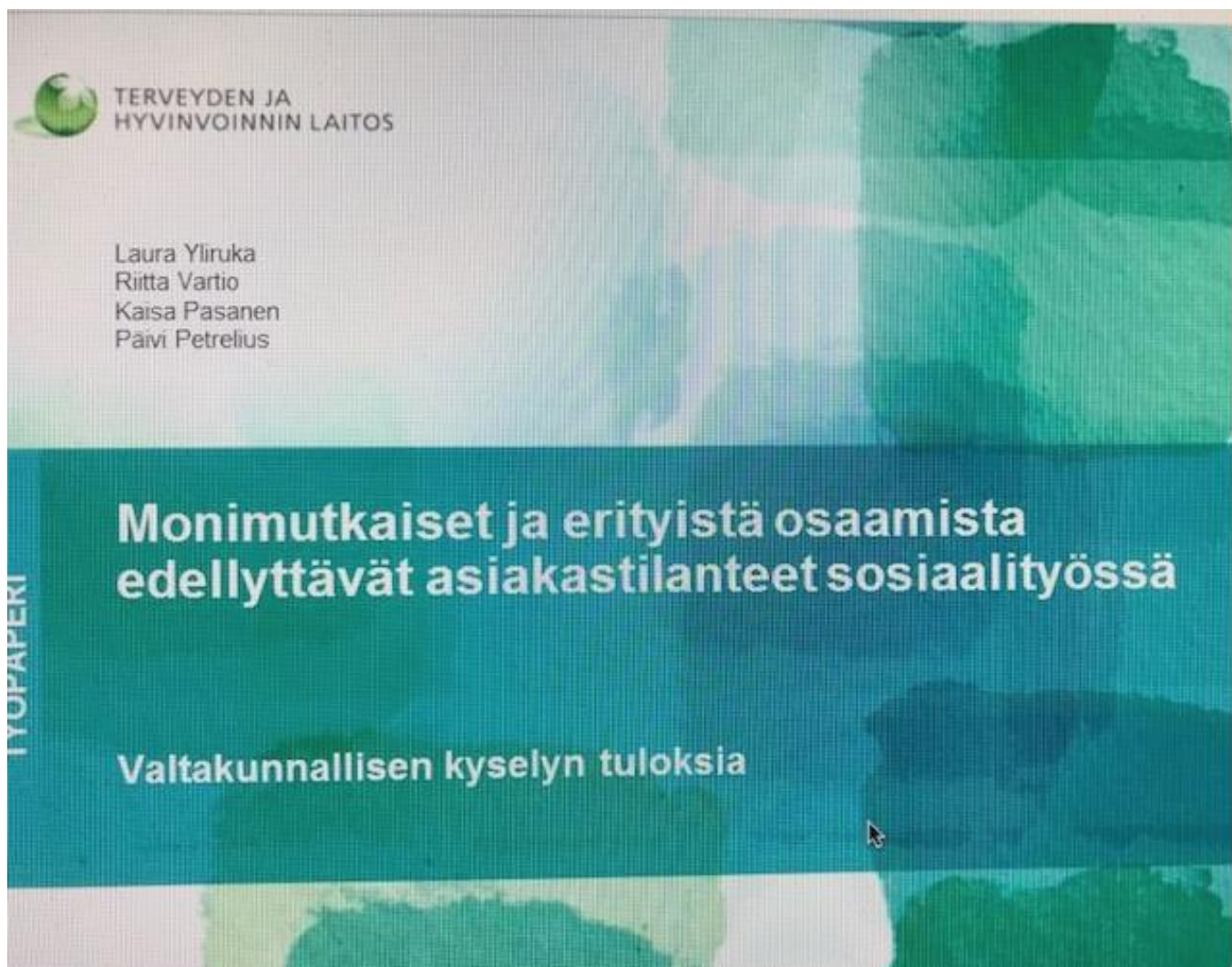
1. Tieteellisen tutkimuksen, koulutuksen sekä palvelun ja hoidon kehittäminen yhdessä yliopistojen, yliopistollisten sairaaloiden, lääketieteellisten tutkimuslaitosten ja sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa.
2. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokonaisuuden tuki ja koordinointi yhteistyössä palvelujen tuottajien kanssa.
3. Vaativien palveluiden ja hoidon tukeminen ja tuottaminen tutkimusperusteisella erityisen vaativan tason asiantuntemuksella.

* rakenteet puuttuvat/luotava

THL:n työpapereita 16/2018 OT-keskusten suunnittelun tueksi

Laura Yliruka laura.yliruka@hus.fi
www.socca.fi